УДК 321.01+323.2(477)
https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4(37)-10



Шевчук Юрій Володимирович,
здобувач кафедри публічного адміністрування, ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, e-mail: yuryshevchuk@ukr.net, https://orcid.org/0009-0002-6562-0326

Shevchuk Yurii Volodymyrovych,
Degree holder at the Department of Public Administration, Joint-Stock Company «Higher education institution «Interregional Academy of Personnel Management», 03039, Kyiv, 2, Frometivska St, e-mail: yuryshevchuk@ukr.net, https://orcid.org/0009-0002-6562-0326

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: КЕЙС ПОЛЬЩІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню польського досвіду управління національною безпекою та захистом державних інтересів. Автор аналізує ключові аспекти організації системи національної безпеки в Польщі, стратегічного планування та впровадження інноваційних підходів у сфері безпеки.

Стаття висвітлює сучасні виклики, з якими стикається Польща в контексті європейської безпекової політики та геополітичного середовища. Через призму польського досвіду автор розглядає ефективні стратегії та практичні підходи до забезпечення безпеки, які можуть бути використані і в інших країнах.

Ця стаття є важливим додатковим джерелом для дослідників, експертів з питань національної та міжнародної безпеки, а також для політичних діячів, що цікавляться розвитком стратегій управління національною безпекою в умовах сучасного геополітичного середовища.

Мета статті полягає у дослідженні та аналізі європейського досвіду управління у сфері національної безпеки, зосередженому на досвіді Польщі.

Наукова новизна цієї статті полягає в систематичному аналізі та узагальненні європейського досвіду управління національною безпекою, з фокусом на досвіді Польщі. В статті детально розглядаються інституційні аспекти системи національної безпеки, стратегічне планування та реалізація заходів у цій галузі. Автор проводить аналіз ефективності польських підходів до управління національною безпекою, а також виокремлюють ключові виклики та тенденції, що впливають на цю сферу. Такий комплексний підхід дозволяє визначити нові можливості та шляхи подальшого розвитку управління національною безпекою для українського досвіду.

Матеріали і методи: аналіз теоретичних джерел, порівняння, індукції виокремлених даних. Основні висновки такі: важливою складовою системи є роль воєвод та повітів у забезпеченні безпеки на локальному рівні. Вони відповідають за координацію та контроль за діяльністю на місцевому рівні, а також за реагування на надзвичайні ситуації. Уряд Польщі визнає національну безпеку як вищий пріоритет, виключаючи її з політичної боротьби. Це свідчить про серйозне ставлення до захисту країни в умовах складної міжнародної ситуації. Отже, система національної безпеки в Польщі є комплексною та добре структурованою, спрямованою на ефективний захист країни від різноманітних загроз, включаючи як традиційні, так і кібернетичні.

Ключові слова: публічне управління у сфері національної безпеки, механізми публічного управління, європейський досвід, досвід Польщі, національна безпека, публічне управління.

EUROPEAN EXPERIENCE OF MANAGEMENT IN THE SPHERE OF NATIONAL SECURITY: THE CASE OF POLAND

Abstract. The article is devoted to the study of the Polish experience in managing national security and protecting state interests. The author analyzes key aspects of the organization of the national security system in Poland, strategic planning and implementation of innovative approaches in the field of security.

The article highlights the contemporary challenges faced by Poland in the context of European security policy and the geopolitical environment. Through the prism of the Polish experience, the author examines effective strategies and practical approaches to ensuring security that can be used in other countries as well.

This article is an important additional resource for researchers, national and international security experts, and policymakers interested in the development of national security management strategies in today's geopolitical environment.

The purpose of the article is to research and analyze the European management experience in the field of national security, focusing on the experience of Poland.

The scientific novelty of this article lies in the systematic analysis and generalization of the European experience of managing national security, with a focus on the experience of Poland. The article examines in detail the institutional aspects of the national security system, strategic planning and implementation of measures in this area. The author conducts an analysis of the effectiveness of Polish approaches to national security management, and also highlights key challenges and trends affecting this area. Such a comprehensive approach makes it possible to identify new opportunities and ways of further development of national security management for the Ukrainian experience.

Materials and methods: analysis of theoretical sources, comparison, induction of isolated data. The main conclusions are as follows: an important component of the system is the role of voivodes and poviats in ensuring security at the local level. They are responsible for the coordination and control of activities at the local level, as well as for responding to emergency situations. The Polish government recognizes national security as a top priority, excluding it from the political struggle. This indicates a serious attitude towards the protection of the country in the conditions of a difficult international situation. Therefore, the national security system in Poland is comprehensive and well-structured, aimed at effective protection of the country from various threats, including both traditional and cyber.

Key words: public administration in the field of national security, mechanisms of public administration, European experience, Polish experience, national security, public administration.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Республіка Польща стала одним з перших союзників України після початку повномасштабного вторгнення, підтримуючи не лише українських біженців, які масово рушили до Європи, в першу чергу через кордони з Польщею, але й надаючи певного роду транзитний шлях для військової техніки та амуніції, яку постачають інші союзники для України. Територія Польщі є логістичним центром для військової та гуманітарної допомоги для України з усього світу, а також для майбутніх розробок реконструкції. Враховуючи наплив біженців, велику кількість обороту зброї на теренах Польщі, а також загрозу з боку Росії (так, що якщо не рахувати країни Прибалтики, Польща будучи територіально наближеною до театру бойових дій в Україні, теоретично може стати наступною жертвою агресора), перед Республікою Польща постає питання перегляду національної оборонної стратегії. Водночас, напрацьований зараз досвід у Польщі, може стати доречним і Україні після перемоги та повернення до територіальних кордонів 1991 р.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного стану розвитку сфери національної безпеки Республіки Польща крізь призму членства у ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика системи національної безпеки Республіка Польща сьогодні цікавить багатьох українських та власне польських дослідників, що обумовлено прийняттям у 2020 р. нової Стратегії національної безпеки та повномасштабним вторгненням РФ на терени України (що обумовило перегляд безпекової стратегії). Серед польських дослідників варто виділити роботи таких авторів, як А. Давідчук та П. Свобода [8], Ж. Плачек [12], А. Місюк [11]. Науковцями здійснено суттєве вивчення проблеми з законодавчої точки зору, проте оминаються питання внеску членства у міжнародних організаціях на побудову національної безпеки. Українське питання, як каталізатор змін у національній безпеці також висвітлюється поверхово. Що стосується праць українських науковців, зокрема статті А. Голуб [1], Є. Нікіпєлова [3], О. Новікова, О. Панькова [5], то вони більше звертаються увагу виключно на Стратегію національної безпеки Польщі, її еволюцію та місце України в Стратегії. У нашому дослідженні ми ж спробуємо окреслити весь спектр національної безпеки Республіка Польща, актуальний на момент написання статті, та вплив на її побудову членства в інших організаціях. Окрім того, у нашому дослідженні ми здійснили спробу окреслити

вертикаль управління сферою національної безпеки у Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо зробимо певний історичний екскурс, то можемо констатувати, що здійснивши поступовий плавний перехід з однієї системи колективної безпеки – Організації Варшавського договору до іншої – НАТО, Польщі вдалося зберегти позитивні напрацювання попередньої епохи, зокрема найкращі кадри військової еліти, основну професійну базу правоохоронних органів та спецслужб, дотримуючись при цьому послідовності та незмінності курсу країни щодо вступу до ЄС та НАТО, що також сприяло реформуванню спільної зовнішньої та безпекової політики. відбулася адаптація національного законодавства до права ЄС, у підсумку, у квітні 2013 р. президентом було підписано Стратегію розвитку системи національної безпеки Республіка Польща до 2022 р. При цьому, відбувся повноцінний перегляд Стратегії у 2020 р., що було обумовлено епідемією Covid-19 та уточнено після початку повномасштабного вторгнення Росії на терени України. Додамо, що вже в цьому документі розглядалися питання загрози з боку Росії. Вказується на поточні агресивні дії Росії проти інших країн (Грузії, України, східної України) та інтенсивне нарощування її наступального військового потенціалу. Звернуто увагу на «гібридну війну» Росії та ймовірність того, що це призведе до спалаху конфлікту [1].

А. Голуб висуває гіпотезу, що національна стратегія безпеки у Польщі регламентує в першу чергу народ (а саме реакції на певні події в країні і світі з боку соціуму), а не політичні сили [1, с. 13], проте з цією тезою ми не сильно погоджуємося. Звісно, позиція нації є визначальною і уряд мусить враховувати бажання громадян своєї країни. Адже багато в чому, значні видатки на оборону підтримують 80% поляків [7]. Але певною мірою, як вказує значний масив науковців, на безпекову політику Республіка Польща впливає також належність до міжнародних об'єднань та блоків, в першу чергу ЄС та НАТО. Так, Польща не може не зважати на загальні позиції у сфері безпеки, яких дотримуються в ЄС, адже будучи членом союзу, Польща у тому числі мусить захищати не лише державні інтереси, але і інтереси усього блоку. По відношенню до НАТО, позиції не такі однозначні, адже політику НАТО розбудовує низка держав, які складають основу поданого блоку, проте певні гарантії захисту з боку організації у випадку збройної агресії іншої держави на терени Польщі дозволяють враховувати це у побудові Стратегії національної безпеки.

Власне присутність Польщі у трансатлантичних та європейських структурах є вагомою складовою, яка впливає на формування безпекової політики держави. З одного боку – варто врахувати потреби інституцій, з іншого – вони є певними гарантами безпеки (наскільки це можливо в динамічних змінах сьогодення).

Також, наразі Польщею реалізуються більш локальні стратегічні альянсові проєкти співпраці: Бухарестська 9 (B9) та Ініціатива трьох морів (TSI), як нові ключові інструменти для зміцнення безпеки Польщі. B9 об'єднує Польщу, Румунію, Естонію, Латвію, Литву, Болгарію, Угорщину, Словаччину та Чехію. Він спрямований на посилення голосу цих східних флангових країн у НАТО.

TSI має таке ж членство, а також Австрію, Словенію та Хорватію, і зосереджується на розвитку регіонального сполучення між північчю та півднем у сферах транспорту, енергетики та цифрової інфраструктури. Хоча в першу чергу економічний характер, багато його проектів сприятимуть енергетичній безпеці та покращать військову мобільність у регіоні [13].

Основу концепції безпеки Польщі в Стратегії складають чотири основні аспекти, які визначають безпеку як держави, так і громадян: закріплення позиції в системі міжнародної безпеки, збереження ідентичності та національної спадщини, а також сприяння соціальному та економічному розвитку [19].

Важливими загрозами внутрішній безпеці польське керівництво розглядає виникнення різноманітних кризових ситуацій, які можуть призвести до дестабілізації політичної системи управління державою, порушення функціонування економічних та громадських механізмів, недотримання конституційних прав громадян, погіршення соціального становища населення, демографічних проблем, забруднення навколишнього середовища, стихійних лих, техногенних катастроф, та енергетичних ресурсів, а також до інших серйозних наслідків. Помітно, що в документах враховано основні положення Стратегічної концепції НАТО та Європейської безпеки, проте зазначено, що Польща має розвивати свій потенціал у рамках цих двох структур і не розраховувати на інші держави. «Загальноприйнятим критерієм безпеки є власний потенціал оборони у поєднанні із союзними системами» [9].

Основний каталог національних інтересів у сфері безпеки включає: забезпечення незалежності, територіальної недоторканності, суверенітету та забезпечення безпеки держави та її

громадян; Формування міжнародного порядку, заснованого на солідарній співпраці та повазі до міжнародного права, забезпечення гарантій безпечного розвитку Польщі; зміцнення національної ідентичності та збереження національної спадщини; Забезпечення умов для сталого та збалансованого соціально-економічного розвитку та охорони навколишнього природного середовища [19].

У ролі ключової загрози для безпеки Польщі, ще від 2020 р. визнається «неоімперська стратегія керівництва РФ», що виявляється через застосування багатосторонніх комплексних дій за допомогою неініційованого військового втручання, зокрема застосування кібератак та розповсюдження дезінформації. Ця стратегія спрямована на виклик дестабілізації державних структур західних країн та сприяння розколу серед країн-союзниць, при цьому не перетинаючи поріг військового конфлікту. Додамо, що національну безпеку уряд Польщі розглядає в контексті безпеки НАТО. Зокрема, у документі 2020 р. наголошено на агресивні дії гібридного характеру, які здійснює РФ, спрямовані на дестабілізацію НАТО та його членів, переважно за рахунок дезінформації та кібератак [10].

Більш активна стадія війни в Україні ще більше підняла питання загрози з боку РФ. У даному контексті важливо, щоб Республіка Польща максимально зміцнювала свою представленість у відповідних організаційних структурах НАТО та Європейського Союзу, а також систематично розширювала двосторонню співпрацю з провідними партнерами в регіональному контексті. Деякі польські науковці, зокрема директор Польського інституту міжнародних справ С. Дембський взагалі наголошують, що Польща стала «бенефеціаром збереження миру в Європі», а «агресивна політика Кремля перетворює Польщу на державу східного флангу НАТО з найбільшим військовим і політичним потенціалом, на важливу союзницю НАТО у глобальній стратегії стримування не тільки Росії, але й Китаю» [6].

Президент Польщі А. Дуда висуває більш реалістичні твердження, визнаючи роль України у захисті Європи та підтримуючи ідею вступу України до НАТО, адже це вигідно національній безпеці самій Республіці Польща, адже членство України в НАТО відсунуло східний фланг НАТО від Польщі, тим самим підвищуючи її безпеку. «По-друге, ми отримаємо в НАТО ще одного потужного мілітарного партнера, який зараз, на жаль, має величезний військовий досвід. Сьогодні Україна точно має одну з найкращих армій світу і в бойовому сенсі найбільш досвідчену, яка використовує найновіші технології, зокрема, безпілотні засоби. Це теж має велике значення і для нашої безпеки» [14].

Останніми нововведеннями у сфері національної безпеки є посилення уваги до інформаційно-комунікаційних технологій і важливості кібербезпеки. Зокрема новими викликами національній безпеці визнані: штучний інтелект, безпілотні літальні апарати та інші безпілотні платформи, далекобійна високоточна зброя, у т.ч. балістичні і крилаті ракети. Польща підтримує заходи щодо розробки та впровадження норм відповідальної поведінки держави в кіберпросторі, застосування до нього існуючих принципів міжнародного права та розробки заходів зміцнення довіри між країнами. Зроблено наголос на розвитку можливостей і координації діяльності в рамках НАТО та ЄС щодо кібербезпеки та кіберзахисту. Провадиться співпраця з союзниками по НАТО та партнерами з ЄС для запобігання гібридним загрозам і стійкості до них [4].

З іншого боку, розвиток таких технічних напрямків, як: широкосмугові мережі стаціонарного і мобільного зв'язку (5G і наступних поколінь), квантова технологія, нанотехнологія або штучний інтелект уможливлюють створення нових оборонних і ударних можливостей [18].

Звертаючи увагу на управління сферою національної безпеки, то власне Стратегія національної безпеки («Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej») є визначальним документом, який визначає основні вектори безпекової політики в держави; визначає геополітичні коди держави, вказуючи партнерів і відповідні напрямки дій по відношенню до далеких чи ближчих сусідів, потенційні загрози.

Стратегія національної безпеки є політичним документом, оскільки створюється суто політичним органом – Радою Міністрів – і підписується політичним суб'єктом – Президентом. Це вияв політичної волі. Ці документи розроблялися колегіально спеціально призначеними групами, до складу яких входили переважно представники політичних сил [1, с. 19]. Зокрема, традиційно розробкою Стратегії у Польща займаються: Президент, Прем'єр-міністр, Міністерство національної оборони, Міністерство закордонних справ, Міністерство внутрішніх справ та адміністрування. Додатково можуть включатися представники усіх інших міністерств, наявних у державному апараті (зокрема до підготовки Стратегії 2020 р. було долучено

16 Міністерств, окрім вищеозначених), голова Агентство внутрішньої безпеки, голова розвідувального управління, міністр – член Ради міністрів – координатор спеціальних служб, керівник канцелярії прем'єр-міністра, залучатися деякі незалежні підрядники.

Тобто ми бачимо, що в Республіці Польща національна безпека не є виключною сферою деяких органів та відомств, а є загальною працею усього уряду, кожен елемент якого визначають деякі аспекти, які сприяють розбудові ефективної безпекової політики. Усі державні органи, які долучаються до створення Стратегії національної безпеки, в свою чергу долучаються і до реалізації національної безпеки в країні.

Загальний нагляд за сферою безпеки та конституційного порядку здійснює Президент Республіки Польща.

Закон про оборону Батьківщини від 2022 р. визначає повноваження Президента в питаннях, пов'язаних зі Стратегією національної безпеки. Згідно з новим положенням, Президент Республіки Польща, відстоюючи суверенітет і безпеку держави, недоторканність і неподільність її території: 1) надає Раді міністрів рекомендації до Стратегії національної безпеки до початку опрацювання його проекту Радою Міністрів; 2) ухвалює рішенням за поданням Голови Ради міністрів Стратегію національної безпеки; 3) надає Раді Міністрів рекомендації щодо підготовки до оборони Республіки Польща; 4) видає на прохання Голови Ради Міністрів шляхом ухвалення Політичну і стратегічну оборонну директиву Республіки Польща та інші виконавчі документи до Стратегії національної безпеки [2; 19].

Завдання Президента Республіки Польща в галузі оборони, що випливають безпосередньо з Конституції, надають йому особливого становища, оскільки відповідно до ст. 134 Конституції Республіки Польща, він є верховним командувачем Збройних Сил Польщі, який у мирний час здійснює владу над Збройними Силами через міністра національної оборони. Президент Республіки Польща призначає на посаду начальника Генерального штабу та командувачів Збройними Силами на певний термін (тривалість повноважень, порядок і умови звільнення достроково визначаються законом). Однак під час війни за поданням прем'єр-міністра він призначає верховного головнокомандувача збройними силами. Крім того, Президент Республіки Польща за поданням міністра національної оборони також присвоює військові звання, визначені законами. Дорадчим органом Президента Республіки Польща у сфері зовнішньої та внутрішньої безпеки є Рада національної безпеки, хоча це лише дорадчий орган при главі держави, який позбавлений будь-яких повноважень.

Що стосується реального виконання завдань глави держави у сфері безпеки та оборони, то вони виконуються за допомогою Бюро національної безпеки, яке очолює Державний секретар, призначений Президентом Республіки Польща. БНБ є змістовною та організаційною основою БНБ, до сфери діяльності якої входить здійснення главою держави завдання безпеки та оборони, включаючи:

– ініціювання та участь у підготовці концепцій і планів організації та функціонування інтегрованої системи управління національною безпекою, а також нагляд за їх виконанням за дорученням Президента Республіки Польща;

– розробка та надання висновків щодо стратегічних документів (концепцій, планів, програм) у сфері національної безпеки, щодо яких має повноваження Президент Республіки Польща, а також нагляд за виконанням завдань, які в них містяться, визначені главою держави;

– моніторинг та аналіз розвитку стратегічних умов національної безпеки (внутрішньої та зовнішньої) та підготовка оцінок та підсумкових висновків для Президента Республіки Польща;

– моніторинг, оцінка та надання висновків щодо поточної діяльності польських збройних сил, перспективних програм розвитку та оперативних планів їх використання – під керівництвом Президента Республіки Польща;

– моніторинг, оцінка та надання висновків щодо поточної діяльності органів державної влади та інших державних організаційних підрозділів у сфері невійськової безпеки, у тому числі громадської та соціально-економічної безпеки, а також формування висновків і висновків щодо цього для Президента Республіки Польщі;

– підготовка та надання висновків, уповноважених Президентом Республіки Польща, на проекти нормативних та інших правових актів у сфері національної безпеки;

– визначення внутрішніх загроз безпеці та розробка пропозицій щодо їх усунення або мінімізації;

– збір та аналіз інформації про стан внутрішньої безпеки, підготовка проектів документів, що визначають політичні завдання у сфері внутрішньої безпеки;

– надання висновків щодо заяв про використання Збройних Сил Польщі на території Республіки Польща;

– надання висновків на заяви про призначення на перший рівень;

– офіцерські та генеральські звання офіцерів, у тому числі: Поліція, Агентство внутрішньої безпеки, Агентство зовнішньої розвідки, Служба військової контррозвідки, Служба військової розвідки, Прикордонна охорона, Служба пенітенціарної служби [14, с. 33-37; 15].

Органом державного управління у прямому значенні є Рада Міністрів, якій, як і Президенту Республіки Польща, законодавець надав коло завдань, що виконуються у сфері державної оборони. Голова Ради міністрів (прем'єр-міністр):

– керує роботою Ради Міністрів;
– координує та контролює діяльність окремих його учасників;
– є начальником усіх службовців державної адміністрації;
– здійснює контроль за органами місцевого самоврядування;
– визначає детальну сферу діяльності Міністра внутрішніх справ та адміністрації;
– є головою Колегії секретних служб [4].

Міністерство національної оборони та Міністерство внутрішніх справ та управління Польщі є основними відомствами, відповідальними за гарантування оборони та внутрішньої безпеки країни відповідно. Міністерство національної Оборони веде стратегічне планування та реалізацію оборонних заходів, забезпечуючи національну безпеку у контексті зовнішніх загроз. Міністерство Внутрішніх Справ, у свою чергу, займається питаннями внутрішнього порядку, забезпечуючи захист громадян і збереження громадської стабільності, та співпрацює з іншими відомствами для ефективної координації заходів у сфері безпеки.

До повноважень міністра внутрішніх прав та управління входять: охорона громадської безпеки та порядку; охорона кордону; контроль прикордонного руху та іноземців; кризовий менеджмент; Цивільна оборона; захист від вогню; протидія наслідкам стихійного лиха та подібних подій, що загрожують громадській безпеці; нагляд за гірською та воднорятувальною службами; усунення загроз безперебійному функціонуванню вищих органів влади, органів центрального та місцевого самоврядування; запобігання протиправним діям чи бездіяльності, які можуть порушити громадський спокій чи порядок або завдати шкоди комусь; здійснення управлінської функції щодо підпорядкованих йому підрозділів і структур; надання Прем'єр-міністру всієї важливої інформації про стан національної безпеки [11, с. 64].

У Республіці Польща діє Національний Центр Керування, який є ключовою інституцією, призначеною для координації та керування у ситуаціях надзвичайних подій, зокрема природних катастроф або терористичних загроз. Завдяки своєму функціоналу, центр визначається як невід'ємна частина національної системи безпеки Польщі. Його завданням є не тільки ефективне управління надзвичайними ситуаціями, але й забезпечення співпраці між різними структурами, що включають громадські організації та силові відомства.

Мусимо згадати також Національну Агенцію Кібербезпеки (Narodowe Centrum Bezpieczeństwa Cyberprzestrzeni), роль якої наразі суттєво зросла в питаннях національної безпеки.

Національна Агенція Кібербезпеки (Narodowe Centrum Cyberbezpieczeństwa) є спеціалізованим органом, призначеним для розробки та впровадження стратегій та заходів, спрямованих на захист національних інформаційних ресурсів від потенційних кіберзагроз та кібератак. Ця агенція є ключовим елементом національної системи кібербезпеки, відповідаючи за формування та реалізацію стратегічних підходів до забезпечення стійкості та надійності інформаційно-комунікаційної інфраструктури країни [8].

Важливо відзначити, що створення такої спеціалізованої агенції є реакцією на постійне зростання загроз у кіберпросторі та визначається необхідністю вдосконалення заходів безпеки національних інформаційних ресурсів. Національна Агенція Кібербезпеки взаємодіє із відомствами та підприємствами в розробці та впровадженні технологічних та стратегічних ініціатив, спрямованих на запобігання кіберзагрозам, виявлення та реагування на них, а також відновлення нормальної роботи інформаційних систем у разі інцидентів.

Ця агенція виконує розширений спектр функцій, включаючи моніторинг кіберпростору, аналіз потенційних загроз, розробку стандартів безпеки, організацію тренувань та навчань для персоналу, а також взаємодію з міжнародними агентствами для обміну інформацією та впровадження найкращих практик у сфері кібербезпеки.

Забезпечення національної безпеки відбувається і на локальному рівні, а саме у воєводствах. Так, воєвода: є керівником об'єднаних служб, інспекцій та варти у воєводстві; призначає на посади та звільняє з посад (за винятком) керівників колективної, інспекторської та сторожової служб; координує та контролює діяльність усіх органів державного управління; має

право видавати накази, обов'язкові для виконання всіма органами державного управління; у надзвичайних ситуаціях може видавати розпорядження органам місцевого самоврядування; оцінює стан захисту від повеней у воєводстві, розробляє оперативний план протипаводкового захисту, оголошує та скасовує тривогу про повінь; подає або дає згоду на призначення та звільнення з посад неукрупнених органів управління; неєдині органи управління зобов'язані погоджувати з воєводою створені ними проекти місцевих правових актів, а їх дії повинні узгоджуватися з його вказівками; під час стану стихійного лиха керує діями щодо його запобігання або ліквідації його наслідків; може видавати накази в обсязі, не врегульованому законами чи іншими загальноприйнятими положеннями; має право заборонити масовий захід; планує, організовує, координує та контролює систему медичного порятунку; керує кризовим менеджментом у воєводстві; очолює Цивільну оборону у воєводстві [18, с. 52-54].

Найменшою одиницею у Польщі, які здійснюють заходи з національної безпеки, виступають повіти. Щоб уникнути певного самоповтору, зазначимо, що повноваження старости здебільшого схожі з тими, які має воєвода, але на більш локальному рівні. Окремо варто вказати, що старости мають певний контроль над місцевими правоохоронними органами за умов потреби забезпечити безпекову ситуацію в регіоні

Завершуючи огляд польського досвіду, наголосимо, що наразі, зважаючи на світову безпекову ситуацію, уряд Польщі виключив питання оборони з поточної політичної боротьби [18], визнавши, що національна безпека є вищою за рейтинги, місця в уряді тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підбиваючи підсумки наголосимо, що сьогодні система національної безпеки Республіка Польща знаходиться у постійній динаміці, зважаючи на глобальну ситуацію, і в першу чергу війну на теренах України. Українське питання є визначальним в контексті загальної національної безпеки держав ЄС, при цьому, уряд Польщі всіляко підтримує вступ України до міжнародних організацій, що змістило б кордони східного безпекового напряму ЄС (та НАТО). Зважаючи на загальні тенденції в питаннях безпеки, які розробляють в ЄС, Польща акцентує увагу на інформаційній безпеці та кіберзахисті, як найбільших загрозах для невоюючої країни, поступово впроваджуючи європейські норми у власну політику. Окремо нами висвітлена вертикаль управління національною безпекою в Польщі, в якій чільне місце займають органи місцевого самоврядування. Завдяки цьому, в державі готові до реагування на ймовірні загрози від найнижчих щаблів.

Перспективою подальших досліджень є вивчення досвіду інших держав-членів ЄС в питання національної безпеки та запозичення їх досвіду для України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Голуб А. Стратегія національної безпеки Республіки Польща та політичний характер виконавчої влади в Польщі. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. № 4 (64). С. 12-21.
2. Національна безпека Польщі: виклики і можливості. URL: https://novapolshcha.pl/article/nacionalna-bezpeka-polshi-vikliki-i-mozhlivosti/ (дата звернення 26.02.2024).
3. Нікіпєлова Є.М. Організаційне забезпечення реалізації державної політики у сфері національної безпеки Республіки Польща. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2018. Т. 29 (68). № 2. С. 34-40.
4. Нова Стратегія нацбезпеки Польщі: головна загроза – неоімперська політика керівництва РФ. Ч.1. URL: https://defence-ua.com/minds_and_ideas/nova_strategija_natsbezpeki_polschi_golovna_zagroza_neoimperska_politika_kerivnitstva_rf_ch1-1068.html (дата звернення 26.02.2024).
5. Новікова О., Панькова О. Особливості формування та реалізації стратегічних пріоритетів забезпечення безпеки та розвитку України та Республіки Польща. *Współczesne trendy bezpieczeństwa biznesu. Problemy i wyzwania gospodarek wschodnich*. 2022. С. 127-136.
6. Рада безпеки Польщі обговорює війну в Україні та можливості підтримки ЗСУ. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/news-rada-bezpeky-polshchi-viina-ukraina/32740385.html (дата звернення 26.02.2024).
7. Стратегія нацбезпеки Польщі: Найбільша загроза – неоімперська політика РФ. URL: http://surl.li/rwtwn (дата звернення 26.02.2024).
8. Dawidczyk A., Swoboda P. Designing security policy objectives for the use of the national security strategy. *Bezpieczeństwo Narodowe*. 2023. № 42 (1). S. 33-61.
9. Doświadczenia organizacji bezpieczeństwa narodowego Polski od X do XX wieku. Wnioski dla RP w XXI wieku / J. Marczak i inne. Warszawa : AON, 2013. URL : https://obronanarodowa.pl/download/dobnp/ doswiadczenia-organizacji-bezpieczenstwa-narodowego-polski-od-X-do-XX-wieku-wnioskidla-polski-w-XXIwieku.pdf (дата звернення 26.02.2024).
10. Global security. URL: https://www.gov.pl/web/diplomacy/global-security (дата звернення 26.02.2024).

11. Misiuk A. Role of public administration in the field of state defense. *Przegląd Nauk o Obronności* /2017. № 3. P. 31-52
12. Płaczek J. Propozycja nowej strategii bezpieczeństwa narodowego RP. *Przegląd Geopolityczny*. 2023. № 44. s. 54-70.
13. Poland's New National Security Strategy: The Potential for Regional Leadership, Cooperation and Cohesion on NATO's Eastern Flank. URL: https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/polands-new-national-security-strategy-potential-regional-leadership-cooperation-and-cohesion-natos (дата звернення 26.02.2024).
14. Polish security and defence policy after the election – no revolution expected. URL: https://pulaski.pl/polish-security-and-defence-policy-after-the-election-no-revolution-expected/ (дата звернення 26.02.2024).
15. Radchenko, Oleksandr, et al. Principles of natural capital preservation in the context of strategy of state environmental safety. In: *E3S Web of Conferences*. EDP Sciences, 2021. p. 09024.
16. Semenets-Orlova, Inna, et al. Requests for public information in the state Administration in situations of military operations. *Ann. Fac. Der. U. Extremadura*, 2022, 38: 249.
17. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020. URL: https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf (дата звернення 26.02.2024).
18. Strategia bezpieczeństwa polski 2030. URL: https://wei.org.pl/2023/aktualnosci/admin/strategia-bezpieczenstwa-polski-2030-agenda-polska-2030/ (дата звернення 26.02.2024).
19. Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny. URL: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000655 (дата звернення date 26.02.2024).

REFERENCES:

1. Holub, A. (2023). Stratehiia natsionalnoi bezpeky Respubliky Polshcha ta politychnyi kharakter vykonavchoi vlady v Polshchi [Strategia bezpieczeństwa narodowego RP a charakter polityczny władzy wykonawczej w Polsce.]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 4 (64), 12-21 [in Ukrainian].
2. Natsionalna bezpeka Polshchi: vyklyky i mozhlyvosti [National security of Poland: challenges and opportunities] (n.d.). *novapolshcha.pl*. Retrived from https://novapolshcha.pl/article/nacionalna-bezpeka-polshi-vikliki-i-mozhlivosti/ [in Ukrainian].
3. Nikipielova, Ye.M. (2018). Orhanizatsiine zabezpechennia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi natsionalnoi bezpeky Respubliky Polshcha [Organizational support for the implementation of state policy in the field of national security of the Republic of Poland]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Derzhavne upravlinnia*, 29 (2), 34-40 [In Ukrainian].
4. Nova Stratehiia natsbezpeky Polshchi: holovna zahroza - neoimperska polityka kerivnytstva RF. Ch.1. (2020). *defence-ua.com*. Retrived from https://defence-ua.com/minds_and_ideas/nova_strategija_natsbezpeki_polschi_golovna_zagroza_neoimperska_politika_kerivnitstva_rf_ch1-1068.html [in Ukrainian].
5. Novikova, O., Pankova, O. (2022). Osoblyvosti formuvannia ta realizatsii stratehichnykh priorytetiv zabezpechennia bezpeky ta rozvytku Ukrainy ta Respubliky Polshcha [Peculiarities of formation and implementation of strategic priorities for security and development of Ukraine and the Republic of Poland]. *Współczesne trendy bezpieczeństwa biznesu. Problemy i wyzwania gospodarek wschodnich*, 127-136 [in Ukrainian].
6. Rada bezpeky Polshchi obhovoriuie viinu v Ukraini ta mozhlyvosti pidtrymky ZSU [The Polish Security Council discusses the war in Ukraine and the possibility of supporting the Armed Forces] (2023). *radiosvoboda.org*. Retrived from https://www.radiosvoboda.org/a/news-rada-bezpeky-polshchi-viina-ukraina/32740385.html [in Ukrainian].
7. Stratehiia natsbezpeky Polshchi: Naibilsha zahroza - neoimperska polityka RF [Poland's national security strategy: The biggest threat is the neo-imperial policy of the Russian Federation]. (n.d.). *polskieradio.pl*. Retrived from http://surl.li/rwtwn [in Ukrainian].
8. Dawidczyk, A., Swoboda, P. (2023). Designing security policy objectives for the use of the national security strategy. *Bezpieczeństwo Narodowe*, 42 (1), 33-61.
9. Marczak, J., Jakubczak, R., Skrabacz, A., Gąsiorek, K., Przeworski, K. (2013). *Doświadczenia organizacji bezpieczeństwa narodowego Polski od X do XX wieku. Wnioski dla RP w XXI wieku [The experience of organizing Poland's national security from the 10th to the 20th century. Conclusions for the Republic of Poland in the 21st century].* Warszawa : AON. Retrieved from https://obronanarodowa.pl/download/dobnp/doswiadczenia-organizacji-bezpieczenstwa-narodowego-polski-od-X-do-XX-wieku-wnioskidla-polski-w-XXIwieku.pdf
10. Global security (n.d.). *gov.pl*. Retrived from https://www.gov.pl/web/diplomacy/global-security
11. Misiuk, A. (2017). Role of public administration in the field of state defense. *Przegląd Nauk o Obronności,* 3, 31-52.
12. Płaczek, J. (2023). Propozycja nowej strategii bezpieczeństwa narodowego RP [Proposal for a new national security strategy of the Republic of Poland]. *Przegląd Geopolityczny*, 44, 54-70 [In Polish].
13. Poland's New National Security Strategy: The Potential for Regional Leadership, Cooperation and Cohesion on NATO's Eastern Flank (n.d.). *rusi.org*. Retrived from https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/polands-new-national-security-strategy-potential-regional-leadership-cooperation-and-cohesion-natos

14. Polish security and defence policy after the election – no revolution expected (n.d.). *pulaski.pl*. Retrived from https://pulaski.pl/polish-security-and-defence-policy-after-the-election-no-revolution-expected/
15. Radchenko, O., Kovach, V., Radchenko, O., Kriukov, O., Sydorchuk, L., Sharov, P., & Semenets-Orlova, I. (2021). Principles of natural capital preservation in the context of strategy of state environmental safety. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 280, p. 09024). EDP Sciences.
16. Semenets-Orlova, I., Rodchenko, L., Chernenko, I., Druz, O., Rudenko, M., & Poliuliakii, R. (2022). Requests for public information in the state Administration in situations of military operations. *Ann. Fac. Der. U. Extremadura*, *38*, 249.
17. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 [National Security Strategy of the Republic of Poland]. (2022). *bbn.gov.pl*. Retrived from https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf [In Polish].
18. Strategia bezpieczeństwa polski 2030. (2023). *wei.org.pl* Retrived from https://wei.org.pl/2023/aktualnosci/admin/strategia-bezpieczenstwa-polski-2030-agenda-polska-2030/
19. Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny [Act of March 11, 2022 on the defense of the homeland] (2022). *isap.sejm.gov.pl*. Retrived from https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000655 [In Polish].